
НОВА
1934
Ч. 5.
ХАТА

„НОВА ХАТА“

ЖУРНАЛ ДЛЯ ПЛЕКАННЯ ДОМАШНЬОЇ КУЛЬТУРИ.

Виходить раз у місяць.

Річник X. Число 5. 1. травня 1934.

ЗМІСТ.

ІЛЮСТРАЦІЇ:

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ:

ЛЬВІВ. РИНОК 39. І. п.

Телефон: 85-83 Число конта П.К.О. 405361

Річна передплата	16.00 зол.
Піврічна передплата	8.50 „
Чвертьрічна передплата	4.50 „

Ціна поодинокого числа: 1.50 зол., подвійного 2.50 зол.

Річна передплата в Америці й Канаді . . . . 3 дол.
Річна передплата в Чехословаччині . . . . 60 Кч.
В Румунії: річна передплата 400 леїв, піврічна 210 леїв, чвертьрічна 120 леїв, поодиноке число 40 леїв.

З Америки й Канади приймає передплату за часопис: Заступництво „Nowa Chata“, Philadelphia Pa, 1134 Atwood Road.

В Румунії приймають передплату за „Нову Хату“: Dmytro Herodot, Bucarest IV. str. Delea Veche 45. Книгарня Юрій Гливка і Спілка, Чернівці, ул. Петровича 4.

Пренумерата є платна з гори; післяплатникам числиться передплату так, якби була плачена квартально. Хто не повідомить адміністрації **писемно** про те, що не бажає вже передплачувати, числиться далі передплатником. Зворот числа поштою ще не є виповідженням пренумерати.

Реклямації треба вносити за посередництвом місцевого поштового уряду, коли число не наспіло до 10-го кожного місяця на місце призначення. Реклямацій надісланих прямо, або в пізнішому речинці Адміністрація не бере під розвагу.

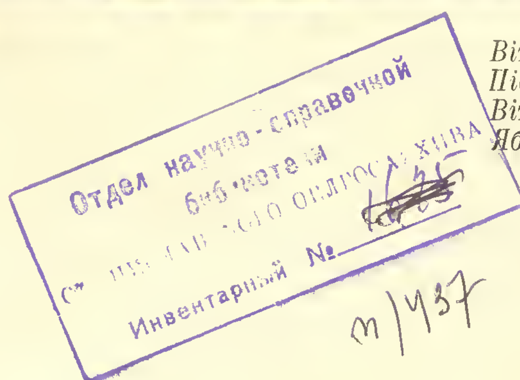

НОВА ХАТА

ЖУРНАЛ ДЛЯ ПЛЕКАННЯ ДОМАШНЬОЇ КУЛЬТУРИ

РІК X. ТРАВЕНЬ 1934 Ч. 5.

Вітер весняний співає
Пісню свою золоту...
Вітроньку! Тихше! Благаю!
Яблуні білі в цвіту...

Не розвивай їх, не треба!
Знаєш ти казку життя?
Тут десь кінчається небо
І починаюся я.

Лада Могилянська.

АДА НЕҐРІ.

*

* *

Знов бачу вас, привітливі кімнати,
Кімнати вбогі матері моєї!
О, як у душі надій було багато,
Коли я, мріючи, пішла від неї.
Знов бачу вас, привітливі кімнати!

О, біла постіль, де дитятком спала,
Іграшки любі, квітоньки чудесні!
Як ніжно знов в душі моїй засяла
Забута згадка про минулі весни,
О, біла постіль, де дитятком спала!

У серці знов відродження надії
Милуюсь вами, спогади привітні,
Бо вірою від вас на серце віє
І на вустах забутий усміх квітне.
У серці знов відродження надії!

О, люба мати, хочу буть з тобою,
В твоїх обіймах позабути жалі.
І, як колись дитиною малою,
Розповісти про сумніви, печалі.
О, люба мати, хочу буть з тобою!

Не залишай мене саму ніколи,
Єдина втіхо юности сумної
З тобою поруч забуваю болі,
Жахливі дні, загрозливі, суворі...
Не залишай мене саму ніколи!

Тремтить в повітрі спокою дихання.
Сузіря в небі тиша оповила.
В глибинах людських душ мовчить страждання!
І вітер загорнув широкі крила.
Тремтить в повітрі спокою дихання.

З іт. переклала Маріянна Хмарка

Др. ЄЛИСАВЕТА КАН.

ЧИ МАТЕРИНСЬКА ЛЮБОВ КОНЕЧНА?

Середньовічні хроніки розказують цікавий випадок. Фридрих II., романтик із роду Гогенштавфів, зацікавився, в який спосіб учаться говорити діти, які не чули ніякої мови. Щоби зглибити це питання, доручив одному жіночому монастиреві виховати кілька сиріт при помочі мамок. Мамки мали би піклуватися дітьми, дбати про всякі їхні вигоди, але без найменших пестощів і одного, єдиного слова. Цісар не дістав відповіді: діти погинули. „Вони не могли", — пише літописець, „жити без пестощів, цілунків, без веселого усміху опікунки". З тієї причини мабуть колискові пісні всіх часів повні такого мягкого, солодкого чару.

Чи такий випадок стався дійсно, не знати. Але істину, яка міститься в цьому невеличкому епізоді, підтвердила сучасна наука. Без любови дитина не може жити.

Значно частіше як перед тим, мусять жінки віддавати тепер своїх дітей під чужу опіку. Існують тепер заклади, захисти і садки діточі. Всі ці установи працюють під пильним лікарським доглядом, розпоряджають модерними технічними й гігієнічними уладженнями та високо кваліфікованим персоналом. А помимо того діти не розвиваються там так гарно й успішно, як їхні ровесники під маминою опікою, хоч і не розпоряджає вона такими лискучими засобами. Навіть індивідуальна опіка чужої жінки, т. зв. опікунки, чи пістунки, приносила донедавна кращі висліди, як публичні заклади. В цих установах маленькі істоти занепадали поволи й марніли від недуги, званої госпіталізмом.

Госпіталізм обявляється втратою апетиту, слабим травленням, нервовим напруженням (неспокій, безсонність), частими нежитами і недугами залоз. Все це здержує зріст і розвій дитини. Госпіталізм був донедавна тяжкою зморою діточих закладів, так як пологова гарячка для положничих, а рожа для хірурґічних відділів. Всякі уліпшення гігієнічні й технічні не зменшили розміру цього лиха. Всякі зусилля побороти це недомагання розбивалися в нінащо, аж доки випадкові досліди не знайшли правдивої причини цього: недостача любови! Діти вмирають, — як виразився один із головних відкривців госпіталізму, з причини душевного голоду, бо діточий інстинкт, що прагне материнської любови, незаспокоєний. Дитині, вихованій у закладі, бракує усміху й пестощів, безліч тих малесеньких примх, колисанок і мрій, якими окружає його материнське піклування. Вони не знають чару опіки над собою.

Людина це всеж таки не машина, яка відживляється оливою й вугіллям та порушається після певного пляну. Маленька людина, це не число, яку можна би завинути в пеленки ч. 20, як рекрута в мундур і виховати після касарняного режиму; він вимагає пошановання своєї індивідуальности і свого Я. Найменший чоловічок це — на щастя — найбільший еґоїст.

При індивідуальному піклуванні можна майже без більших труднощів виховати дитину і без маминого молока. В тисячах випадків та конечність увінчалася добрим успіхом. Одначе коли відберемо дитині окрім маминих пестощів і те добро, молоко, що випливає з її грудей, дитина напевне згине. Немовлят, що живилися чужим молоком у закладах, майже не можна було вдержати при житті. Щойно в останньому часі, коли пізнали властиву причину госпіталізму, старалися зарадити цьому. Запровадили в закладах замість опіки масової, опіку індивідуальну, замість штучного кормлення фляшкою, кормлення груддю.

Завдяки тому знайшли деяку можність виховувати дітей у закладах. Кожна пістунка дістає якусь ограничену скількість дітей, за якими вона повинна слідити, розпізнавати дрібні їхні бажання й недомагання, вслухуватися в їхню мову. В такий спосіб старається сучасна медицина поборювати госпіталізм. Але чи зможе вона заступити суроґатом — чужою опікою, цей єдиний лік на нього, материнську любов?

Переклад із німецького. **Л.**

МАРІЯ ШТИЛІҐА.*)

Над Ославою

(Народня ноша в ліському й сяніцькому повіті).

Маю на думці обговорити передусім три села манівської парохії: Манів, Щербанівку і Бальницю, а з малими змінами (краски спідниць, запасок, хусток), лінію вузькоторової залізнички Новий Лупків — Тісна і лінію ріки Ослави (з притоками) від її джерел до села Щавного (може бути, що сюди можна би ще зачислити кілька сіл із півночі, але там я вже не була). Мешканці цього простору звуть себе звичайно „руснаками" або „гірняками", а кожного чужинця, коли не знають його народности — „поляком". Говорять характерним, лемківським діялектом, в якому подані й назви одягу. Оці назви не всюди однакові: верхня мужеська одіж зветься в Маневі (пов. Ліcько) „гуня", у Щавнім (пов. Сянік) „човганя"; стяжка в Маневі „басабанка", в Прелуках (пов. Сянік) „стьожка"; ґердан в Маневі „крайка", в Прелуках „кривулька" (ґердани ввійшли в „моду" аж під кінець війни і тому не мають своєї назви, бо „крайка" від непамятних часів означає вовняний пояс жіночий, а „кривулька" — зубчату тасьму і всяку зубчату лінію, нарисовану чи вишиту). Інших ріжниць, якщо вони є, я не мала нагоди занотувати; всі назви наводжу так, як чула їх у Маневі.

Лемківська ноша над Ославою зветься „руске" або „гірняцке шмáтя" („шматя" означає кожну одіж, навіть найкращу). Вона не така пишна й багата, як приміром гуцульська, але — в своїм роді — гарна й ориґінальна. Ориґінальна, правда, не місцевими, домашніми виробами, яких у нас небагато, але своєрідним приміненням всякого „купчого" матеріялу. „Купче" є сукно на лейбики і полотно фабричне („полотном" називають це лише біле полотно на чахлики, але й коліровий перкаль на спідниці і запаски). Купується також хустки, „пацірки" і всякі „прибори" (прикраси): „басабанки" — стяжки вузькі, гарасові і широкі, шовкові, часто „вишивані" (гафтовані, знані в торговлі під назвою „краківських") або „мальовані" у квітчасті взори; „фирбітки" — коронки прості й грубі, але міцні; вузькі, зубчасті „кривульки".

Дома виробляють сукно на сіраки темної, природньої краски і льняне полотно „грубе", „тонке" і „єдноличне". „Тонке" не є багато тонше від „грубого", але гладше, рівніше, зроблене з кращених ниток. „Єдноличне" має взір на один бік і є біліше. Ткати його трудніше, як звичайне полотно.

„Гірняцке шматя" жіноче не знає довгої сорочки. Замість неї носять „чáхлик" і „спідняк". Спідняк, це наша передвоєнна „галька" до пояса, гладка, простого крою, зроблена з „тонкого" або й „грубого" полотна.

¹) Із матеріялів про народню ношу вибираємо опис лемківського одягу. Лемківщина мало просліджена й відома, тому хочемо освітлити цю окраїну, зясовуючи прецікаву народню ношу. П. Марія Штиліґа, авторка повищого допису, сама походить із Лемківщини. Знає лемківський говір та ношу своєї околиці, як не можна краще. На нашу анкету відгукнулася аж з далекого Риму, де тепер перебуває. **Ред.**

Чахлик — це сорочка, чи радше блюзка, довга до пояса, зроблена з полотна „тонкого" (на будень) або „купчого" (на свято). Дуже часто носять два чахлики: „тонкий" на спід і „купчий" на верх. Крій чахлика подібний до загального типу української сорочки. Кругом шиї чахлик густо наморщений і вшитий в „обшивку" (комір), широку на палець, вишиту одною краскою, звичайно червоною, в простий взір: стебнівка і „кривулька". На раменах вузька вишивка (не знаю, чи можна її назвати „вуставкою"), звичайно в двох красках: червона з чорною, темносиньою, рідше з зеленою. Вишивається хрестиками без канви, навіть на купчім полотні.

Взори вишивок дуже прості й невибагливі. Всі шви чахлика викінчують чорною ниткою, купчою або пряденою, закрашеною дома фарбою з сажі й воску. До

Авторка допису, Марія Штиліґа у лемківському народньому вбранні.

вишивок уживають купчої „волічки" — бавовни ДМЦ або іншої.

Під шиєю чахлик запинається на „шпінку". Перед війною „наймодніші" були „шпінки" закінчені круглим, малим, коліровим дзеркальцем, тепер бувають ріжні. „Розпір" (пазуху) закривають широкою, часто вишиваною „басабанкою". Рукави широкі, завдовшки на 3/4, викінчені такою самою обшивкою, як коло шиї, завязуються на „застіжки" з гарасової „басабанки", краски звичайно „червеної" або „ружової".

„Руска" спідниця буває ріжних красок і ріжної назви, але все одного крою: три рівні довжини полот-

на зшиті, дрібно збирані і заплісовані на мокро, а опісля в поясі вшиті в обшивку з „тонкого" полотна, широку на три пальці; долина викінчується „обкладом" (вузькою лямівкою іншої краски), або „підкладом", якого зверху не видно. Понад „підклад" пришивають кривульку. Четверта, передня пола спідниці, гладка; її роблять для ощадности з іншого „полотна", часто з „тонкого". Її ніхто не бачить, бо закриває її запаска. Таку спідницю, поки вона нова й незнищена, носять лише до церкви. В неділю пополудні „збирають" її, скручують і звязують мотузком на цілий тиждень, щоби не розпускалася. Те саме роблять і з запаскою. Оцю роботу, не дуже легку, але приємну — приємна вона й тому, що небуденна, і тому, що при ній можна погуторити та пожартувати — роблять по три „дівки" — сестри або подруги. Трохи перепошену спідницю вбирають на весілля і „музики", добре пізнищену — на будень. Тоді вже її, очевидно, не „збирають".

Як я вже згадала, спідниця має ріжні назви. „Спідниця" робиться з „полотна" червоної, „бурачкової" (бордо) або — рідше — якоїсь іншої, яркої краски в дрібний взір. Великі, квітчасті взори на спідниці не годяться, „циганські" — дійсно, носять їх лиш місцеві циганки.

Спідницю з чорного або темносинього „полотна" у дрібний взір звуть „кабатом". Більш парадний є „літник"; перед війною робили його з синього, тонкого сукна і обшивали одним, двома або трьома галунами „злотними" або „срібними". Підчас війни появилися „літники" інших красок, із гіршого матеріялу. Галунів також не можна було дістати — заступали їх „фирбітки" і „басабанки", тільки кращі і багатші, як на спідницях і кабатах. Ті т. зв. „прибори" ввійшли в моду в більшій скількости аж підчас війни: перед війною обшивали спідниці тільки одною „басабанков" або „фирбітков" — тепер нашивають у троє або в четверо (не знаю, чи та мода не приходить з заходу через Кальварію, де наші залюбки святкують Маковія одночасно з „польсков Маткобіжков" — 15 серпня). Давними часами, 40—50 літ тому, носили наші „баби" „мальованки" з домашнього полотна в чорні, відбивані взори, такі, які до самої війни були загально уживані в Яворівщині. Моя мати знала ще послідного „мальоварника", старого Беня, тоді вже „безробітного". В часі війни знов почали носити спідниці з домашнього полотна, закрашені „палятином" або іншим „кольоритом", але скоро закинули їх, бо були грубі, негарні, а краски нетривалі. (Докінчення буде).

ДЕНЬ МАТЕРІ

Пригадали собі нарешті нас, матерей. І почали нас шанувати, в тому самому часі менше більше, що й невідомого жовніра. Бо невідомі ми також, а за домашнє вогнище боремося споконвіку.

Установили день матері. Роскішний травневий день, у якому дітвора на всі лади нас славословить. Заквітчана естрада, деклямації, діточі хори. Вчителі понисуються. А ми радіємо білими голівками в віночках, тупотінням ніжок, діточими голосками. І поволи встає із дня матері — день дитини.

Може й так воно має бути. Бо що воно материнство, як не самовідречення на кожному кроці? Материнське серце не може бачити себе навіть на хвилину, навіть на тій діточій естраді, коли там тупцює й ворушиться весь його зміст.

Тому й не повинні діти влаштовувати цього свята. Хтось інший, що рівно з нами несе на собі відповідальність за живу істоту — наші чоловіки.

Але не думайте, що можна позбутися цього обовязку святочною академією в нашу честь! О, ні! Ми знаємо, що піднесена промова, нова композиція, навіть щиро відчута деклямація, це вас нічого не коштує. Ні, ми хочемо глибшого, щирішого признання. Наприклад: один день, оцей власне день матері бути гостем. Вашим гостем.

Це значить: рано треба вам вирядити дітей до школи. Подбати про їхнє перше й друге снідання. Придумати для них смачний і недорогий обід. Подбати, щоби зїли. Піти на прохід. Переробити завдання в школі. Зладити вечеру. Положити спати. І при цьому відповідати за всякі непередбачені кривди — як роздерті штанята, синяк на коліні, діточі сварки. Щоби ми цілий, цілісінький день не почули ані разу плаксивого:

— Мамо-о-о!

Зумієте це перевести?

Боюся, що ні. Бо хоч узялись би відважно за таке діло, то зараз стали би безрадно перед діркою в діточій панчосі. Тому краще не пробуймо.

Вдоволімся діточим усміхненим личком, що чомусь вдоволене в день матері, та квітами, які піднесе нам наша доня. (Вона вже тиждень перед тим нудить мене за гроші на ту ціль). Бо видно, це вже призначенням матері давати, а не сприймати радість. І навіть у день матері уступити на задній плян. *Надійка.*

МАТИ І СВІТЛИНА

Фотоґрафічний апарат у руках мами! Що це значить, ми вже знаємо. Щасливі діточі личка, прижмурені оченята, лукаві погляди на лискучому фотоґрафічному папері. А згодом цілий альбум „Леся". Від першого переляканого погляду в пеленках аж до першого шкільного дня включно.

Починаємо. Мама причепурила Лесю в гарну вишивану сорочинку (після взорів „Н. Х."!). Підшукує місце. Саджає доню на стілець, спирає головку на ручку, возиться з апаратом і — оце рішаючий момент для світлини:

„Мамусю! Он метелик!" Дівчинки немає, чути лише тупотіння ніжок по сходах, а апарат безрадно зизує на порожній стілець.

Оце доля кожного світливця, що хоче з того боку підходити до діточих світлин.

Діти — окрема тема для світливців. Найбільш милі й симпатичні світлини — це діточі. Але мабуть чи не найбільше труду треба вложити в їхнє уміле виконання. Бо діти — це життя, рух, сміх, радість — і вловити ці моменти дуже важко.

Правилом діточої світлини — це природність і безпосередність. Не можна дивитися на дітей, як на дорослих. Коли глянемо на вимушені міни наших батьків і дідів у родинному альбомі, то моторошно стає. Як можна було живі істоти перемінити у такі образи, що не відзеркалюють життя та його проявів на обличчі! А це саме, дещо змінено, хочемо примінити до нашої Лесі, коли саджаємо її на стілець та кажемо прибрати відповідну позу.

Рибка плюснула!

Тому, щоби підхопити природність у діточому личку, у її рухах, треба світливцеві підшукувати моменти, що відзеркалюють правдиве діточе життя.

Ось зразки: десь далеко, в країні сонця, пальм та пірамід грає тужно дудка проводиря верблюдів, а хвиля етеру переносить її в діточі ушка; радіо викликує у дітей всі барвні образи окруження, з якого пливе ця музика, а доня не уявляє собі зовсім сумного мікрофону, з якого ця музика пливе. Зробіть знимку, а побачите, скільки життя буде у цьому діточому личку.

Леся слухає...

А серед природи, — скільки нагод для підглядання діточої душі. Онде кладка, через яку кажуть скоро ходити, щоби у воду не впасти (мабуть і не глибока вона!). Але по дорозі плюснула рибка. Цікавість перемогла. Чи не показати її лялі? А батько, що начебто якісь приготування при апараті робив, — вже знимку має. За це очевидно мама сварить нетільки доню, а й тата, що через кладку скоро не ходять. Але добра знимка все лагодить!

Чи ще більше про це писати? Ні! Бо діточі світлини — це справа доброго спостерігання цікавих хвилин з життя дитини. А в цьому мами й батьки повинні бути першими.

Є. Хр.

ІРИНА ВІЛЬДЕ.

ВРЯТОВАНИЙ

Не пішов відразу нагору. Адже був тут, як дома. Як свій. Сів на лавку під каштанами. Хотів повязати думки в один вузол, але вони раз у раз вихоплювались зпід контролі мозку й розбігалися на ліво й право: тінь каштана на мурі, як велитень без рук. Хтось голубів сполошив і вони фуркнули йому саме понад головою. Вся увага пристала до голубів.

— Може я хорий? — подумав. Встав і пішов нагору. Так, як сподівався: Рамона, його суджена, сиділа у вітальні за роялем. Не грала. Тільки руки спочивали на клявіятурі. Була у блідофіолєтній сукні. Пригадав собі, що колись-колись порівнав був колір цієї сукні до блеску її волосся. Чомусь видалось йому у цій хвилині, що Рамона позує.

Підійшов ззаду й торкнувся руками її рамен.

— Все мене страшиш, — сказала по румунськи, проте, що мусіла чути його кроки. Його тепер особливо прикро вразила ця її невинна брехня. Не відповів нічого, але й рук не відіймав з рамен.

— Ах, я забуваю, що ти не любиш, як я по нашому говорю до тебе, — сказала по українськи, але з чужим акцентом.

— Ні, не люблю, — сказав лагідно, але враз наче пригадав собі, за чим сюди прийшов. Обернув дівчину лицем до себе і скорим, задиханим, зміненим голосом викинув:

— Рамона, я прийшов тобі сказати... що я чув вчора... я ж сидів тут під каштаном... все, що ти з своєю матірю говорила...

Ось воно, те, що мусів їй сказати. Вона вдивилася в нього своїми безсоромно чорними очима: поважно, аж напружено. Раптом розсміялась ласкотливим сміхом, який знає тільки південна раса: — .. ..та ж я навмисне так голосно говорила, щоб ти все міг чути... Подумай собі тільки, Нікуліцо, — вона почала скоро гоборити по румунськи: — чого мамі забагається! Вона хоче покинути Яси й перенестись жити до Чернівців, там де ми... Каже, що найме собі окреме мешкання... тільки щоб двічи в тиждень мене провідати. . Я не хочу цього! За ніщо не допущу до цього! Я хочу нарешті без свідків бути з тобою!...

Вона закинула йому обидві руки на шию й відхилила голову взад: спокуслива й безвольна водночас. Никола повернув її лице просто своїх очей: — Що ти говориш, Рамоніка? — спитав на її матірній мові, наче хотів, щоби слова його просто трапили їй до серця. — Що ти говориш? Та ж твоя мама так тебе любить... а до того вона надіється, що колись внуки будуть її вона хотіла б близько них бути... Направду не розумію тебе...

Це вже розсердило її: — Нема чого мами жаліти... Мала й вона колись свою молодість, красу, любов... мала свої „щасливі дні", чого ж їй ще? Ця її любов, ця вічна опіка наді мною, це щось хоробливе, з чого я мушу її вилікувати... Ні, Нікуліцо, вона таки залишиться тут.

Це кинуто, як визов, але Микола нічого не відповідав. Йому видалось раптом якимсь смішним непорозумінням, що він стоїть оце напроти цієї чужої жінки й торгується за куток у серці цієї жінки без серця для її мами...

Рамоні прийшла нова думка: — А що твоя старенька? Не переїде до Чернівців? Вона мабуть не зможе лишити господарства?

— З моєю мамою... ти питаєш про мою маму? — Миколі мигом блиснуло через голову затишне обійстя в далекому буковинському селі і кроки його мами, повільні, старечі. Микола здригнувся.

— Що це? Чому ти такий дивний? — спитала Рамона.

Її голос вдарив його. Пригадав собі миттю, як він учора звучав різко й безпощадно отут, у цій світлиці: — Ти не поїдеш із нами, говорила Рамона мамі. Я маю право на своє життя, чи ні?

Ні! Микола мотнув головою, наче відповів сам собі на якесь питання. Він зняв руки з рамен цієї чужої йому жінки.

— Що з тобою, Нікуліцо? — спитала Рамона тривожно.

— Нічого, Рамоно. Я йду. Маю тобі дещо сказати... але краще напишу... ще сьогодні...

Не озираючись він вийшов із вітальні. Потім з несамовитою скорістю збіг сходами вниз.

— — — — — — — — —

Вже вечоріло, коли Микола побачив перед собою похилу браму. Звичним рухом відшукав закрутку й сам відчинив собі фіртку. Пес не обізвався, лише закалатав хвостом об буду на знак, що пізнав свого. Але Микола не завважив його приязно нащурених ух. Важким кроком підійшов до ґанку.

Тут застала його мама, коли за хвилю вийшла сінешніми сходами, подивитися, чого гавкає Бурко. Він сидів і вдихав у себе пахощі тихого сільського вечора.

— Миколко! Це ти?

— Я, мамо.

— Ти з Яс? Як це так? А... — не договорила вона.

— Я сам, мамо, — відповів на невисказане питання.

— — — — — — — — —

Вже зоріло, як посвітив мамі до її кімнати. Мама не раз поцілувала його в чоло й пішла. Причулось йому, що мама плаче. Хотів завернутися, але усвідомив собі, що коли б навіть так було, то могли б це бути тільки сльози радости. На пальцях пішов до своєї кімнати. Поглянув на розстелене ліжко і шклянку води на нічному столику. Уста йому задрожали й він вийшов скоро на ґанок. Здавалось йому, що це всього не розповів мамі. Поглянув через вікно до маминої кімнати: лежала горілиць, заплющивши очі, як вмерла. Порівнання видалось йому таким страшним, що аж зробилось горячо в одній хвилині. Розіпняв сорочку на грудях, сперся обіруч на поруччя й дивився на рожевий уже крайчик неба. Село вже ворушилось тут і там.

Здавалося йому, що тільки чудом уникнув смерти в катастрофі. Рани ще пекли. Але вже сходило для нього нове життя. Як оцей весняний ранок, чисте й прозоре.

СОФІЯ ЯБЛОНСЬКА.

КИТАЙСЬКІ ПОДОРОЖІ

Холітаючися в скринці на раменах носіїв, я маю враження, що їду — не за похороном, а таки вже в самій домовині...

Для европейського подорожника тут нема полекш, оборони, чи опіки. Навпаки — тільки ворожість населення та утруднення з боку неприхильних влад, які не хотять брати на себе відвічальности за безпечність чужинних подорожників. Тим пàче у віддалених від залізничих шляхів провінціях! Окрім кількох, незначних у порівнанні до величини краю, — залізничих шляхів, — можна подорожувати вглиб Китаю в браку автомобілевих, або хоч битих доріг, преріжними, стародавніми способами: на коні, на ослі, на тачках, човном (розуміється там, де є вода). піхотою та накінець на кріслі.

Ні, я зовсім не жартую, — це є гідний спосіб подорожування багатих та визначних китайців, їхніх жінок та родини. Це крісло, накрите величезною скринею, — яку обліплено коліровими матеріями або непромакальним полотном, — несуть за чотири дручки на плечах, двох або чотирьох носіїв, залежно від ваги та важности особи в кріслі. Їзди у кріслі я волію не згадувати! Те саме із кінною їздою. Хоч, звичайно, я дуже люблю їздити на коні, але з огляду на вузенькі, ховзькі доріжки, виложені камінними плитками, де треба їхати гусаком — мов би в похоронній процесії — в Китаю я волію подорожувати піхотою або, коли можна, човном.

Чому не на кріслі?

Передусім, я ще не досить стала важною особою тут, щоби мати своє власне крісло та своїх чотирьох носіїв, а врешті треба бути китайцем, щоби любити цього роду враження.

Я не пропадаю за ними. Холітаючись в скринці на раменах чотирьох носіїв, я маю враження, що їду, — не за похороном, як на коні, — а таки вже в самій домовині, яку китайці колишуть у ритм своїх дрібних кроків.

З похоронним маршом напереді, ілюзія булаб цілковита...

На пів години така прогулька може навіть бути розвагою, але не на довгі, кількатижневі мандрівки. По правді, то я вже й забула, яке враження їхати автом, пароплавом або хочби нашою, милою, драбинястою фірою. Ах, щоб ви знали, з якою ніжністю часом я згадую тепер наші драбинясті вози. Коли подумаю тільки про широку дорогу, великий драбинястий віз на чотирьох колесах — та з двома сидженнями! Яка мрія! Ні, й тим разом я зовсім не кепкую собі з возу, а тому називаю його мрією, що колиб у мене тут віз, то я моглаб на нього усе нараз покласти: усі кіно- й фото-апарати, запас їжі, трохи одягу на зміну, мішок рижу, ще й сама туди сілаб. Один віз вистарчивби замість цілої каравани з пятьох коней, яку тут я мушу тягати за собою. Окрім цього двох інших китайців поганячів, навантажених ладунком, трьох коней. На двох інших конях їдемо ми, — я спереду цієї малесенької каравани, а мій слуга ззаду зі своєю величезною рушницею, з якою він не розлучається.

І це все для мене одної, — хоч, це є найменша каравана — справжнє караванятко — яку можна зустріти в Юнані. Тут звичайно каравани числять 20—30 коней або мулів, та десятеро або й більше китайців — поганячів.

Чи розумієте тепер, чому драбинястий наш віз, звідси видається мені мрією? Сидиш собі попереді, поганяєш коників, поспівуєш пісню та оглядаючи чарівні краєвиди, — переїздиш на день без втоми до 40 км.

З возом булаб мені тут ще інша вигода.

На ніч мені не треба булоб поспішати до китайської оселі, до непривітного, брудного заїзду каравани, а де зупиниласьби край дороги, там і заночувалаб. Зачепиш з обох боків за драбину три, чотири півокруглі тростини, накриєш їх непромакальним полотном і готове тобі вигідне, затишне шатро. На дно возу постелиш трохи сіна, зо два коци від нічного холоду й готове запашне ліжко! Увечорі розложиш під возом вогонь, на якім звариш вечеру та хай сховаються всі найкращі заїзди Китаю. Раненько збудить тебе цвірінькання пташків у лісі, станеш, протягнешся добре та підеш до потока скупатися. Потім зївши грінку хліба, неодмінно разового, (я за ним пропадаю) — та ще й зі сиром, — поїдеш собі далі на мандри.

Коли сонце світить, можна зняти полотняний дах. Але зате, коли дощ — сидиш під ним, мов курятко під крилом квочки, й кепкуєш собі з заплаканого неба. Особисто для мене тут з возом булаб ще інша вигода!

Зупинивши його край дороги, зпід цієї замкненої буди, непомітна, я свобідно моглаб фільмувати весь рух на дорозі, — переїзд ріжних караван та носіїв, тубільців та їхню працю на рижових полях — так, щоб вони навіть не помітили мене, ні мого апарату, якого вид завсіди їх полохає.

Ах, колиб у мене тут був віз, — а властиво колиб у Китаї були наші, широкі дороги, то напевно в мене вже тут був би наш віз, хочби я мала спровадити його зі самого Чорткова.

Але тому, що в мене нема возу, а в Китаї доріг для возів, то я далі мандруватиму по Юнані з моїм караванятком.

З огляду на вузенькі ховзькі доріжки, виложені камінними плитками, треба їхати гусаком...

ІВАННА ВІТКОВИЦЬКА

Ненадійно покинула нас одна з найідіяльніших наших жінок, невсипуща робітниця, довголітня учителька в Стрию. бл. пам. Іванна Вітковицька. Як визначна учениця державної семинарії у Львові, по скінченні її, практикує два роки в Тарнові на Мазурщині, де вскорі своєю працею зеднує собі щирі симпатії чужинців. А відтак на протязі трьох десяток літ учителює без перерви в Стрию, де цілою душею, цілим серцем — як це вона вміла — присвячується праці шкільній і громадській. Її учениці, що сьогодні самі вже працюють на ріжних ділянках народнього нашого життя, гарячими словами згадують незабутню пашо Вітковицьку, ту дрібну-невеличку учительку, яка в польській школі вміла завжди зберегти національну гідність і в кожній потребі захистити ученицю-українку.

А поза школою? Не було товариства в Стрию, в якому Покійна не працювалаб. „А яку працю підняла, то все сповняла совісно. Такої, як вона була, нема і не буде. Це був ідеал учительки-українки — так пише в листі до родини одна зі стрийських пань.

До Народнього Дому вступила в члени 1898 р., а від 1905—1910, була в Надзірній Раді і повнила уряд секретарки. В 1901 р., коли завязався в Стрию „Боян". Покійна була одною з основниць і довший час головою і дириґенткою. (Була дуже музикальна і прегарно рисувала). В 1908 р. стає основницею Марійського Тов-а Пань і за ввесь час свого побуту в Стрию провідницею-головою. Приходиться виписати цілий ряд установ, до яких належала Покійна і брала участь: Бзаїмна Поміч Учительська (голова), Рідна Школа, Союз Українок (голова), Українське касино, Українська бурса, Сокіл, Товариство опіки над молоддю, Захоронка (на Ланах і Шумлянщині), Музичний інститут, Товариство вдів і сиріт, Товариство опіки над бідними... А всюди вносила не лише свою членську вкладку, свою грошеву лепту, але передовсім свою працю, свій патріотизм, своє горяче серце.

Перед пяти роками перейшла Покійна на емеритуру і замешкала при рідні у Львові. І тут не остала осторонь від громадського життя, яке відразу втягає її у свій круговорот. У скрутний час, коли в „Союзі Українок не стало проводу, Покійна переймає на себе важкий обовязок головства і несе його цілий рік без докорів і нарікань, у почутті сповненого обовязку. Те саме було і в Кружку ім. Ганни Барвінок, який перед роком накинув прямо головство, неприявній навіть у той час, покійній Іванні. А вона таки не відцуралася, бо бачила, що її особа потрібна була товариству для санування його престіжу і сповнення завдань.

А вже найбільше труду і серця присвятила Покійна у Львові товариству слуг „Будучність", особливо його секції при св. Юрі. Вона давала для них відчити, а в зимових місяцях вела незвичайно совісно курс для неграмотних по кілька годин тижнево.

Що піддержувало ту на вид дрібну, слабу постать? любов до нижчих сестер обездолених, темних? чи гарячий патріотизм, який не у фразах, а в ділах шукав собі заспокоєння? чи може глибока релігійність, що змалку вже заволоділа її душею? Бо релігійна, глибоко релігійна була Покійна, тою релігійністю, що є випливом не істерії чи бажання з молитвеником у руках Богові і людям лізти на очі — а релігійністю, що пливе з непереможньої потреби душі, яка рветься у краще, шукає опори десь вище поза земними овидами.

Як тихе було життя Покійної, так ідеально спокійною була й її смерть. Ще на сам Великдень христосувалася з ріднею й знайомими, ще у Світлий Понеділок, здорова на вид, вислухала в церкві Служби Божої і запричащалася — а вполудне тоїж днини не стало її в живих. Минулася, мов сон. Родина до самих похоронів не вірила в її смерть. Не вірили і ті великі ряди громадянства, що проводили Покійну на останній супочинок. Всі знали ту добру, щиру людину, без зерна злоби, без особистих амбіцій, яка всюди вносила зі собою усмішку й мир, усувала конфлікти й колотнечі, а бажала тільки єднати й годити. Тому́ невмісні були слова деяких промовців над могилою Покійної, які говорили про її нехіть до „Союзу Українок" (була його членкинею до смерти) і просили її, щоби там у засвітах вставилася у Бога за спрямуванням Жіночого Конґресу на властиві шляхи. Ще замало пишуть на землі про той Конґрес, треба ще й небесну пресу заалярмувати.

Та годі! слова проминули над мертвим уже тілом, байдужим до всего земного — але память про гарну людину, що жила в ньому колись, остане поміж нами живою і теплою.

К. Малицька.

Марійка Гірська. ВІТРЕНИЦЯ. Вид. „Мета". 1933. ст. 29, м. 8⁰.

Коротке, невеличке оповідання, ледве на 29 ст., та сильне й глибоко зворушливе. Давно вже не появлялися на нашім книжковім ринку такі прекрасні речі. Тема пригадує „Тіні забутих предків" — Коцюбинського, Мавку — з „Лісової Пісні" — Лесі Українки, а оформлення — новелі Стефаника. Але в оповіданні багато свіжого, ориґінального мистецтва. Відчувається в ньому хист поетки і змагання запанувати над технікою оповідання.

Авторка ввела в нашу літературу нові постаті з народньої демонольоґії. Це, досі майже невідомі вітреники й вітрениці, що з вітром гуляють по горах, та ніччю закрадаються до людських осель, де народилася дитина і недужим породіллям підмінюють діти. Ці діти зі „злотними косами", змінливими очима, з жаром у серці, а холодом на виду, з вічною тугою за красою, це ті несвідомі і непізнані мистці народу. Це „перебендї", що нудять світом, це непорадні, непрактичні „мавки", це відьми вигнані людьми з людських осель. (Куприн — Олеся).

Така Марійка — героїня оповідання М. Гірської. Підміняна дитина вітрениці з золотими хвилями кіс, заслухана в чарівний шепіт смерік. А в дійсності дитина сільського музики, що передав їй у спадщині свою музикальну душу. Дитина інша від усіх, вже своїм зверхнім виглядом: золотокоса дівчинка чорнявих батьків. Дитина, що рано відчула, що вона не така як усі. Та коли жорстоке слово відкиненої любки її батька, усвідомило їй це несвідоме почуття, коли й рідна мати кидала докором за її нездарність у роботі, тоді вона стала замкнено в собі, чужою для окруження, заслуханою тільки в пісню ліса і в свою власну, що народжувалася в душі. Навіть для чоловіка, якому вдячна була, що не погордив нею і взяв її,

(Докінчення на ст. 9).

ВАЖНІ ДРІБНИЧКИ

Коли Авраменко приїхав до Америки і заснував там школу танків, почав реформувати народній стрій. В першу чергу запротестував проти фартушків. Проти білих, густо зашитих плахт, викінчених у долині „френзлями". Вони, мовляв, скорше скидаються на рушник, ніж на запаску.

І справді не знати звідки взялися запаски, які вживають до народніх строїв. Хиба що хтось хоче зужити взірник, на якому виводив школяркою перші

хрестикові взори. Бо так вони виглядають, оці вишивані смуги, приміщені одна вище другої.

А фартушок при народньому вбранні — це річ декоративна. Він доповнює стрій, завершує його коліровий ефект. Тому повинен бути невеликий, щоби зпереду видно ще було добре обриси плахти чи спідниці.

А головне: коліровий. Вистерігайтеся білих фартушків! Вони поширюють сильветку на переді великою білою плямою, що зливається з підтичкою сорочки в одну цілість. Коліровий фартушок можна згармонізувати з корсеткою й спідницею. І вишити.

Зразковий фартушок до народнього строю, гаптований полтавським квітчастим узором. Матеріял: жовта фулярдина. Взір виведений голубим. Довкруги гаптовані зубці.

Бо вишиваний фартушок може бути. Тільки вишивка повинна бути розміщена на ньому теж легко, декоративно. Фартушок же невеличкий і тільки долішний його край видніється зпід корсетки. Отже цей при-

Легкий фартушок до народнього строю. Матеріял: кремовий тусор. Хрестиковий взір вишиваний чорним і цеглястим.

діл прикрашуємо вузьким хрестиковим взірцем, або кількома гаптованими квітками, чи галузками (головками до гори!).

На світлинах поруч бачимо прекрасні зразки фартушка вишиваного й гаптованого. Гаптований фартушок виконаний із жовтої фулярдини. взір виведений голубими нитками. До якого строю він годиться? Уявім собі до нього голубу корсетку (як гаптований взір) і спідницю ржавої краски. Гарний ефект, неправда?

Або другий фартушок, вишиваний хрестиками. Виконаний із кремового тусору; скромний взір виведений чорним і цеглястим. До цього фартушка відповідала би чорна корсетка й цегляста спідниця або плахта. Добра була би також сорочка з того самого тусору.

Фартушки виконує в довільній якості кооп. „Українське Народнє Мистецтво" у Львові. У крамниці при вул. Косцюшки 1. знайдете жіночі й діточі фартушки в ріжних красках та взорах від ціни 3.60 зол. вгору.

Взори на фартушки висилаємо за надісланням 1.50 зол. поштовими значками. Звертаємо увагу на те, що непоручену посилку взорів висилаємо на ризико замовляючого.

(Продовження зі ст. 8).

була вона чужа і незрозуміла, бо він мабуть відчув, що серце її не його, а цього леґіня з мрії, зі сну.

Оповідання написане у формі розповіді, хоч рясно пересипане розмовами і то бойківським діялєктом, добре засвоєним авторкою. Найкраща, повна драматизму, перша сценка — пірвання дитини вітрениками і погоня діда. За мало розгорнена у дії — поетична вдача Марійки. Образів і порівнань мало, але деякі з них дуже плястичні. Пр. ст. 24. „Від досвітка смереки убрані в святочні чіпчики, білі хустки та кожушки. Вони, задумані, похилили голівки та опустили безрадно рукигалузки". На перший погляд здається давно відомий образ. Та всеж таки новий — бо бачите в прибранні смереки — образ бойківської жінки. Одним словом, оповідання, викликає багато-багато відгуків в душі читача. Авторку можна поздоровити з дебютом!

Олена Цегельська СЛІДАМИ БОСИХ НІЖОК. Вид. Відділу Т-ва В.П.У. в Самборі. ч. 2. 1934. ст. 65+(2).

Прибула ще одна книжечка на тему переживань дитинишколярика. Авторка учителька списала свої помічення над поодинокими дітьми і своє відношення до них. Авторка любить свою працю, любить діти, головно селянські і старається вглибити в їх переживання. Одначе оформлюючи ці оповідання, вона надто багато описує пояснює, питається, а за мало картинно відтворює життя. Тому ці оповідання незвичайно цікаві як матеріял, але їх мистецьке опрацювання ще дуже примітивне. Одно з кращих оповідань „При батьковім серцю". Тут прекрасно змальований настрій працьовитої хвилини батька з дочкою в хвилині заходу сонця. Та вже друга картина — картина душевної кризи в серці монахині не така проста й зворушлива. Тут забагато міркувань у формі питання „невже-ж?" і вони псують враження. Авторка не дійшла ще до мистецтва — сховати себе, не дати відчути раз-у-раз своєї присутности — а дати слово і місце своїм персонажам. Мова оповідань мало образна. Порівнання — давно відомі, а мова мовчазного сонця — таки доволі скучна. Сонцю краще булоб не тратити стільки слів, — тільки блиснути думкою і ділати, а місяць і зірки мусілиб вже його без мови зрозуміти. Цікава дитяча мова, закрашена місцевим кольоритом. Є деякі непростимі гріхи як „чудні облаки", „незбагнена сила", „ділити товариство". Але книжечку слід щиро повитати — піддержати авторку якнайбільшим поширенням її твору — та порадою, попрацювати над своїми творами, узброївшись добрим знанням мови і попередніми досягненнями нашої та всесвітньої літератури, не лякаючись їх величі.

Олена Береза. МАТЕРИНСЬКА ПІСНЯ. Поезії. Станиславів, 1932.

У нас так мало лірики на теми материнської любови, що з великою цікавістю і симпатією взяла я ту книжечку до рук. Але на жаль, книжечка ця не дає ніякого мистецького переживання, крім глибокого співчуття нещасній матері. Найкращий вступ — написаний прозою і мабуть авторка зробилаб ліпше, колиб за форму виявлення свого болю і любови до сина вибрала собі мистецьку прозу. Віршом не внесла вона нічого у нашу літературу ні в ритміці, ні в образах, ні в мові. Сьогодні, коли техніка віршування стоїть так високо, краще шукати оформлення своїх мистецьких переживань у невязаній мові.

М.

У косметичному кабінеті

Зразу здавалося мені, що я попала до якоїсь ординаційної кімнати: шафки з інструментами, лискучі лямпи, білі, накрохмалені плащі. І абсолютна тишина. Чути тільки шелест електричного апарату до масажів.

Але по хвилині, коли я вже посиділа на боці, на модному низькому стільчику, завважила, що воно таки інакше. Невеличкий параван, що закриває рухомий стіл по середині кімнати, обтягнений білим тюлем і за ним мріють легко обриси постаті з білою маскою на обличчі. Такий сам білий тюль спливає з вікон; на його тлі пестріє ярка китиця квітів. Всі ці дрібнички зраджують жіночу руку. Тут люблять красу, тому що красі служать.

Це косметичний кабінет. Власниця його, пані Стефа Гаврисевич виходить за хвилину зза білого паравану.

— Новітні течії в косметиці? повторяє моє запитання, сідаючи напротив мене. Як вам сказати! Перш усього індивідуальний підхід. Це найважніше. Тому, що гуртовим трактуванням у косметиці, нічого не зробите. Виж знаєте, що на зовнішний вигляд особи складається безліч обставин.

— Як розумієте лікування в косметиці?

— Ми, косметички, ділимо свою роботу на заходи лічничі, косметичні, й прикрашування. Лічничих заходів уживаємо при занедужанні шкіри, як прищі, грибки і т. д., що відбувається в нас під доглядом лікаря. Косметичні заходи — це запобігання або усування морщин, зайвого товщу, складок шкіри, волосся. А прикрашування — це вже зовнішне завершення нашої роботи — крашення брів і вій, волосся та макіяж.

— Що вважаєте найбільш успішним?

— Найкращий вислід дає запобігання, отже косметичні заходи. Уважне плекання лиця — також строго індивідуальне — придає обличчу свіжого вигляду. Ви не уявляєте собі, як приємно слідкувати за обличчами своїх клієнток! Поволі в кожної вигладжується оваль, зникають зморщки, згодом шкіра набирає природного, рожевого вигляду. Бо, мусите знати, косметичні заходи не кінчаться кабінетом. Кожна клієнтка повинна й решту свого життя унормувати після подаваних їй порад.

— Це конечне?

— Авжеж! Косметика цеж не чудо, а серйозна робота. Отже для успішного переведення її завдань треба подбати про належну дієту, ґімнастику, сон. Треба знати стан загального здоровля організму. Треба взагалі розуміти вагу справи. Коли освідомити собі, що значить зовнішний вигляд людини і як він може корисно, або некорисно вплинути на її долю, тоді тільки можна зрозуміти нашу роботу. Бо хто обмежується в плеканні краси тільки до зовнішніх засобів...

— Алеж ви їх теж примінюєте в своєму кабінеті!

— Очевидно. Але я вже згадувала, що це тільки завершення нашої роботи. „Corriger la nature" — каже француз. Тоді, коли косметичні заходи це власне сама „nature", бо вони тільки привертають нам те, що ми втратили, відбігши від природи.

— А які саме прикрашування примінюєте?

— Про те найкраще поінформує вас моя спільничка, яка завідує цим відділом.

Пані Стелля Марітчак саме переходить кімнатою. Пояснюємо, чого нам треба.

— Прикрашування? Найчастішою турботою жінок тепер — це брови. Мода вимагає брів „як на шнурочку", тонких, гнучких і темних. Отже треба їх відповідно уреґулювати. Знищити зайві волоски і випровадити лінію брів, відповідну до даного личка. А це підкреслюю, завдання дуже важне. Бо часто можна лице здеформувати: коли лінія брів за груба, занадто скісна або за довга. Дальше: крашення брів і вій. Знову завдання: знайти відповідний відтінок, що гарно контрастує з коліром шкіри.

— Фарбуєте також волосся?

— Очевидно. Маємо випробуваний віденський препарат, який не відбирає волоссю мягкости й полиску.

— Вживаєте лише готових препаратів? Чи виробляєте також власні?

— І одно й друге. На деякі речі, як фарбування й лічничі креми вживаємо готових препаратів або лікарських рецепт. Для косметичних заходів послуговуємося часто власними виробами. Отже наприклад миґдалове молочко відживне припоручаємо на обличчя замість миття водою. Воно повинно бути завжди свіже й з найкращих складників; тому виробляємо його самі. Дальше гормоновий крем проти морщин, зладжений на меду після анґлійської рецепти. І ще декілька кремів відживних, які повинні бути дуже свіжі.

Пані Стелля виймає зі шкляної шафки кілька слоїчків і показує таємничі, пахучі плини.

— Пахне по домашньому, правда? Одно медом, а друге миґдалами. Бо цеж давні домашні засоби наших бабунь, тільки примінені по модерному. Індивідуально, до потреб кожної шкіри.

— Чи не трудно це — примінювати їх до кожного обличча?

— Навпаки, це власне цікаве в нашій роботі! Перших кільканадцять хвилин студіювати постать, відгадати темперамент і вдачу. Потім обдумати плян заходів і засоби. Тим то й наша робота не стає ніколи одноманітною! Все новий і живий, мінливий матеріял під руками.

Побажавши їм як найбільше „нового матеріялу" я попрощала наших косметичок із таким оригінальним живим підходом до справи. Зрадити чи не зрадити їхню адресу? Ви все одно вгадали, що цей косметичний кабінет — це **„Distinction" при вул. Коперника 42 а.** Але не вгадали одного напевне: що кабінет „Distinction" переведе безплатно один косметичний захід кожній передплатниці „Нової Хати", що викажеться витятим купоном зі ст. 15.

Л.

ОЛЬГА ЛІЩИНСЬКА.

ПОМІДОРИ

Помідори як ярина, здобули собі вже право горожанства в нашій кухні. Нема вже такої околиці, де би їх не знали. Але управляти їх не всі вміють. Поширення цієї ярини є конечне, бо овоч її має велике гіґієнічне значіння. З усіх знаних ярин помідори виказують найвищий відсоток вітамін. Виїмок становить зелена конюшина. Дуже зближується до помідорів шпінат.

Слід зазначити тут, що варені помідори заключають також вітаміни, значить вища температура їх не нищить.

Ужитковність помідорів всестороння. На зелено можна квасити їх як огірки, дозрілі, знаменито заступають оцет як додаток до капусти або борщу, знаменита заправа до фасолі, смачна підлива до вареного мяса.

При малому вкладі гроша можна, завдяки помідорам увести ріжноманість у сільську кухню.

Головна трудність плекання — то вчасна розсада. Ростина ця походження американського — полудневих країн. Замітна сильним запахом, удається всюди, де знаходить лагідний, соняшний клімат, добру, глибоко управну, добре знавожену землю.

Помідори не зносять приморозків. В малім городі, для власного вжитку вистачає 10—15 кущів помідорів. Тому найкраще купити готову здорову розсаду. Пізна розсада дозріває аж в осені і заки розвинуться овочі, знищуть осінні приморозки цілий збір.

Добру розсаду пізнати по темних листках та темно-синьому билі і сильно розвиненому корінні. Вибуяла розсада блідо-зелена, з тонким ясним билом є виніжнена — мало відпорна. Не приймається і вітри та соняшне проміння нищуть її.

Час садження припадає на другу половину травня. У віддалі 80 цм. розсаджуємо ростини попід мури, паркан, в затишних місцях, які виставлені на сонце. Викопати 15 цм. глибокий і широкий діл, заправити землю перегнитим навозом на компостом. На прикінці посадити розсаду, довкола виробити мисочку і підляти нагрітою на воздусі водою.

Підростаючу ростину привязати до тички. В міру росту зміцнюємо вязання. Підчас росту помідор вимагає старанного піклування.

В перших стадіях розвою підливаємо його що другий день увечорі. 2—3 рази в часі росту підсилюємо розводненою гноївкою. Щоби підогнати розріст коріння, нагортаємо на них землю й через те твориться довкола копець.

Помідори можна провадити одним або кількома гонами. В тій цілі витинаємо всі бічні гони, які виростають у кутках листків гострим ножем, або лишаємо 2—3 і їх привязуємо вахляровато на тичках. Часто треба провірювати корчі і стинати зайві гони. В часі посухи прикрити землю добре перегнилим гноєм, щоби не висихала.

Щоби приспішити дозрівання овочів, треба стинати вершки гонів. В погідне й тепле літо, помідори дозрівають вже в серпні.

Розвинені овочі, що не почервоніли ще на корчах, доходять на вікнах кімнати або на дошках у парнику.

У нас найбільше вживають помідорів як приправи до підлив та юшок. В послідних часах прийнялося подавання помідорів у виді салати. Окрім цього можна приправляти найріжнородніші потрави з помідорів в ярнинній і мясній комбінації.

СТОЛОВИЙ ДРІБ

Битий дріб незалежно від поділу на окремі його види, як кури, індики, гуси, качки, пантарки та голуби і незалежно від поділу на якостеві прикмети, як степень вгодованости й обрібки, розпадається ще на певні категорії у звязку з віком птиці та її призначенням.

Ось який поділ відповідає нашому ринку і є прийнятий на ринках Европи:

1. **Зимові курята.** Продукт цей появляється на ринку коло Різдвяних Свят. Зимові курята, або як ще їх інакше звуть гамбурські (бо в околиці Гамбурґу в Німеччині цей промисл найперше розвинувся) це 6-тижневі курята, виведені в зимі і від першого дня годовані спеціяльно на убой. Ідуть на смаження і є, зрозуміло, продуктом дорогим.

2. **Курята,** або як здебільше їх зфранцузька називають „Пулетс" — це молоді курочки і когутики в віці коло 2—4 місяців. Це так би мовити на пів виросла птиця в вазі коло 1 кґ., яка йде від пізньої весни аж до осені. Призначені вони на смаження-печення і на росіл для хорих. Курята, що продаються на ринку є звичайно худі і тому продаючі стараються їх збути в живому стані, в пірі, що закриває всі дефекти. Кращий значно продукт достачають вгодовочні підприємства, де курята спеціяльно підгодовують.

3. **Молоді кури на печення.** Це вже молоді кури в віці 4—8 місяців, що внаслідок годовання відкладають поруч із мясом і досить товщу. Надаються дуже добре на печення. Їх звичайно називають „Пулярдами", хоч первісно пулярдами називали кастрованих курочок, що тепер вже не практикується. Одна з найкращих категорій курей.

4. **Молоді когути на печення.** Молоді когути в тому ж віці, що і „пулярди". Продають їх на ринку від осені до лютого. Є добрим продуктом на печення.

5. **Каплуни.** Оскільки молодий когут має дуже добре мясо, остільки гірше мясо в старого когута. Щоби схоронити добру якість і смак мяса і в старших когутів, каструють їх у молодому віці. Кастровані когути або каплуни відзначаються добрим мясом, добре вгодовуються. Продають їх звичайно в кінці зими і на початку весни, коли іншої птиці є менше і ціна вже дорожча.

6. **Старі когути** продають на протязі цілого року. Це є дешевше, загально приступне мясо.

7. **Росолові кури.** Під тою назвою продають курей старших від року, двох- і трьохлітніх. Годують їх головно на смалець і призначені вони є переважно на росіл, як вказує і сама їх назва.

8. **Зелені гуси.** Під тою назвою продають на початку літа підгодованих 10—12 тижневих молодих гусей. Дуже товсті вони не є, але мясо їх дуже ніжне і добре на печення.

9. **Годовані гуси.** Продають їх в осені, коли гуси найкраще вгодовуються. Наші годовані гуси важать в битому стані від 4 і до 8 кґ. штука.

10. **Зелені качки.** Йдуть на продаж більше менше в тому віці як і зелені гуси і добрі на печення.

11. **Качки.** Продають їх головно в осені і зимі, коли качка як і гуска добре вгодовується.

12. **Індики.** Індиків годують на протязі всього року і тому теж продають його круглий рік.

13. **Пантарки.** У відріжненні від битої птиці пантарки продають у пірі.

14. **Голуби.** Розріжнюють молодих голубят, коли вони почнуть літати і старшу птицю. Високоякістним продуктом є молоді голуби.

В практиці прийнято продавати голуби і пантарки на штуки, а іншу птицю на вагу.

Купуючи битий дріб поносимо менше ризико, бо бачимо що купуємо. Цеї певности вже нема при купівлі живої птиці, особливо, коли нема відповідної вправи.

Евген Томашевський.

НАГОРОДА ЗА ТОЧНІСТЬ

Повторяємо ще раз услівя, які оправнюють до участи у льосуванні: вирівнана передплата до кінця вересня ц. р.

З огляду на часті запити та велике зацікавлення пересуваємо термін льосування на день 15. червня ц. р. Отже тому продовжується також термін вплат до дня 10. червня ц. р. включно. Щоби оминути численні запити в справі залеглостей, подаємо на чеках П.К.О. залеглости до кінця вересня ц. р.

Щоби заспокоїти оправдану цікавість передплатниць, подаємо поруч світлину роскішного полтавського килима з робітні М. Хамули, який означений ч. 3. у списку нагород.

У списку нагород находяться цінні предмети щоденного вжитку, модний оріховий тапчан, роскішні брокатові ковдри, порцеляновий сервіс. У додатку до часопису, який і так вам необхідний, може вам припасти мила несподіванка.

Льосування відбудеться в половині червня перед особливою комісією.

СПИСОК НАГОРОД:

Ч. 1. Модний тапчан з оріхового дерева, виконаний у віденській робітні **Івана Ортнера, Львів, ул. Сикстуська 41.** Світлину помістимо в черговому числі.

Ч. 2. Стилевий народній стрій, виконаний після полтавських зразків. Роботи **кооп. „Українське Народнє Мистецтво", Львів, Ринок 39.**

Ч. 3. Килим на полтавських народніх мотивах, розміру 2×1½ м. Із першорядної, заграничної вовни. Виконаний у мистецькій робітні **М. Хамули, Львів, ул. Рутовського 1.** (Гл. світлина).

Ч. 4. Пара роскішних брокатових ковдер на вовняній основі. Краска до вибору. Виконана в відомій фірмі **Р. Джала, Львів, Хорущина ч. 5.**

Ч. 5. Виправне білля (6 нічних сорочок) із тонкого добірного матеріялу, вигаптоване й пошите в робітні **п. Стефанії Монцібович, ул. Хмельовського 15.**

Ч. 6. Дамські черевики, модний фасон. Із елеґантної крамниці **Кілінського у Львові, пл. Марійська 5.**

Ч. 7. Шовкова вишивана блюзка з **кооп. „Українське Народнє Мистецтво" у Львові.** Добірний шовковий матеріял, стилева вишивка.

Ч. 8. Порцеляновий сервіс на чай проєкту В. Дядинюка. Закуплений у фірмі **О. Онисько, Львів, ул. Галицька 20.** Св...

Ч. 9. Елеґантний ґумовий пасок найновішого фасону. Зробить на міру робітня **„Малґожата", Львів, ул. Баторого 24,** що розпоряджає паризькими патентами.

Ч. 10. Альбом на листівки, вишиваний хрестиковим узором. Виконаний у робітні **кооп. „Українське Народнє Мистецво", Львів, Ринок 39.**

Ч. 11. Елеґантний обрус до підвечірку ніжної пастелевої краски. Шість серветок. Із крамниці **М. Евальд, Львів, ул. Собіського 5.**

Ч. 12. Пара діточих черевик у специяльній крамниці діточого взуття **Аль-са-до, Львів, ул. Сикстуська 19.**

Ч. 13. Модна плетена блюзочка із літної вовни. Виконана в робітні **Міки Бачинської-Зеленої, Львів, ул. Театинська 31.**

Ч. 14. Літня сукня з бурунчуку, вишивана прегарним полтавським узором (купон). Виконана в робітні **кооп. „Українське Народнє Мистецтво", Львів. Ринок 39.**

Ч. 15. Кільо кави й чаю найкращої якости з крамниці фірми **Рідль, Львів, ул. Рутовського 3.**

Ч. 16. Плетена камізелька з легкої вовни. Виконана в робітні **Міки Бачинської-Зеленої, Львів, ул. Театинська 31.**

Ч. 17. Тканий брокатовий настільник із фірми **Кічалес Маргулес, Львів, ул. Сикстуська 18.**

Ч. 18. Погруддя Шевченка (плоскорізьба) в різьблених рамах.

Ч. 19. Коробка помадок **„Фортуни Нової", Львів, ул. Руська 20.**

Ч. 20. Альбом узорів видання „Нової Хати".

Роскішний килим із робітні М. Хамули у Львові. Полтавський квітчастий взір у ясних красках на темнішому тлі. Розмір 2×1½ м. Означений ч. 3 у списку нагород.

НОВО ДОДАНІ ПРЕДМЕТИ:

Ч. 21. Тривала ондуляція виконана після найновішої методи в фірмі *Т. Кутковського, Львів, пл. Марійська 4.*

Ч. 22. Роскішна тюлева завіска з робітні фірми *Ванк, Львів, пл. Марійська 4.*

Ч. 23. Пара жіночого взуття з крамниці *„Комета", Львів, Ринок 20.*

Ч. 24. Альбом узорів видання „Нової Хати".

Ч. 25. Серія карток видання „Нової Хати".

Лише за точне вирівнання передплати!

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ

П. Смерічка: Нарис прийшов за пізно.

Соня Веселка: Не піде.

Юлія Маркевич, Варшава. Дякуємо за побажання. Маємо намір незабаром влаштувати виставку народнього мистецтва в Варшаві.

„Вірлятко“: Нарис не піде.

ЛИСТУВАННЯ АДМІНІСТРАЦІЇ

Марійка Меренова, Боґуша. Заплачено до кінця 1934 р.

Хто має і може відступити давні числа „Нової Хати“? 1926 р., ч. 11; 1927 р., чч. 6, 7—8; 1929 р., ч. 2. — Прохаємо зголосити їх до Адміністрації часопису.

З НАШОГО ДОСВІДУ

Ш. С. Утривалювати чорних ниток не можна. Це дуже складний хемічний процес і тому всякі домашні середники не помагають. Тому радимо вам вишивати далі тими самими нитками, але прати дуже обережно. Прати в літній воді дуже скоро й вийнявши з води, заливати все оцтом. Чорних ниток Д. М. Ц. не маємо на складі.

Т-во „Мироносиці“ в Чернівцях. До ч. 2 „Н. Х.“ долучили ми проєкт на фелон із докладним описом, так, що ви з нього зможете скористати. Окрім цього проєкту з узором полтавським видали ми торік ще один проєкт фелону з узором буковинським. Якщо бажаєте, можемо Вам його вислати.

Як матеріял на фелон годиться тонке льняне полотно, канвове полотно (панама) і грубий сирий шовк. Вишивки можна примінювати ріжні.

Хоругви радимо вам виконувати на широкому льняному полотні. На ньому легко вишивати й воно добре переться. Образи на хоругвах можна теж вишити хрестиками. Ми видали торік проєкт хоругви з образом Матери Божої. Окрім того маємо на складі проєкти образів Ісуса Христа, св. Миколи, св. Дмитра і св. Йосафата.

СУКОНОЧКА ДЛЯ ДІВЧИНКИ

Потрібно: 13 дека волічки „Кот“ марки „Трикутник у Колі“. Гачок ч. 2. Стібі:

1) ненавивані стовпики,

2) навивані стовпики,

3) мушлі: навиваний стовпець вбити в третє очко ланцюшка, одно очко у воздусі і навиваний стовпчик в те саме очко; одно очко ланцюшка опустити, в друге вгачкувати навиваний стовпик, знов опустити 1 очко і в друге вгачкувати мушлю (навиваний стовпець, одно очко в воздусі, навиваний стовпець) і т. д.,

4) мушлі з ґудзками: в третє очко ланцюшка вбиваємо мушлю (навиваний стовпик, одно очко в воздусі і навиваний стовпик), два очка ланцюшка опускаємо і в третє вгачковуємо ґудзок (5 разів вбиваємо з навиванням, не викінчуємо стовпиків, потім навиваємо і перетягаємо все разом, закінчуємо ґудзок одним очком у воздусі. Знову в третє ланцюшка вбиваємо мушлю і т. д.

Навивання в ґудзку високо витягати. В другім рядку вбиваємо мушлю в мушлю, а ґудзок поза ґуздок попереднього ряду. Виконання:

Ґезка у виді незамкненого широкого на 9цм.ОТ,.9.нлая

Ґезка у виді незамкненого перстеня, широкого на 9 цм.; обвід довкруги шиї виносить 40 цм., долішний обвід ґезки 92 цм. Вигачкувати ланцюшок, довгий на 40 цм. 1 ряд: навивані стовпці, подекуди вложити 2 стовпці в одно очко, щоби виокруглити ґезку.

2 ряд: стовпик, 1 очко опустити, мушля (стовпик, одно воздушне, стовпик). 1 очко опустити і т. д. Цілий ряд дає 32 мушлі.

3 ряд: так само. Мушлю вкладати в середину мушлі попереднього ряду.

4 і 5 ряд: два навивані стовпики в стовпик попереднього ряду, мушля в мушлю.

6 і 7 ряд: так само, лише в мушлі два воздушні очка для поширення.

8 до 12 ряд: 2 раз навивані стовпики в стовпики попереднього ряду, а в мушлі вкладати мушлі більші (два раз) навивані стовпики, два в воздусі, два раз навивані стовпики.

По скінченні ґезки зложити її так, щоби застібування випало на плечах.

Від рамен до пеерду і плечий лишити по 9 цм. на приароблення рукавця, решта остає на приároблення спіднички.

Зразу робити 4 ряди зпереду, відтак ззаду, по 20 ґудзиків. За кожним рядом уривати нитку. Так повстане продовження пахи. Пятий ряд робити вже довкруги. Так гачкувати 7 рядків. В других 7 треба побільшити мушлі для поширення суконочки. В мушлю попереднього ряду вбивати знову мушлю (2 навивані стовпики, 2 у воздусі, 2 навивані стовпики). По семи рядках мушля більша (3 навивані стовпики, 2 у воздусі, 3 навивані стовпики). До кінця суконки (мушлі мають 4 навивані стовпики, 2 в воздусі, 4 навивані стовпики).

Легка діточа суконочка з рожевої вовни „КОТ“.

Ціла суконочка має 32 рядки, разом із першими чотирма — 36 рядків. Рукавець гачкуємо мушлями, поширеними, як при кінці ґезки. В насаді треба змістити 13 мушель і гачкувати 8 рядків.

Наприкінці стягнути 4-ма рядами ненавиваних стовпиків.

(Гляди статтю на ст. 10)

Комірчик: 1 ряд: дірки (стовпик нав., один у воздусі, нав. стовпик і т. д.).

2 ряд: луки по 4 воздушні очка.

3 ряд: луки по 5 воздушних очок, вкладати в луки.

4 ряд: мушлі з 6 раз навиваних стовпиків, між кожним один у воздусі, відтак ненавиваний стовпик у слідуючий лук.

5 ряд: 3 в воздусі і ненавиваний стовпик під кожне воздушне очко попереднього ряду.

6 ряд: 4 очка в воздусі вбити в луки і ненавиваними стовпиками приробити. **Міка.**

РУЧНІ

Ч. 1. Легка діточа суконочка з білої жоржети. Крій її дуже простий: кімоно з наставленими рукавцями (верх). Пазушка й приділ суконки обведені хрестиковим узором. Мотиви розставлені біля пазухи густіше, на придолі рідше.

Викрій пазухи обведений рідкою обміткою. Біля шиї морщення, яке стягається коліровим шнурком.

Ч. 2. Взір до діточої суконки. Краски: ▩▩ чорна, ╳╳ червона, // // жовта .. .. синя.

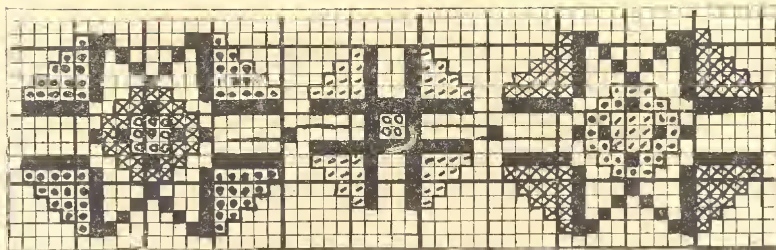
До вишивання вживати ниток марки **С. М. S.** Чорна ч. 371, червона ч. 547, жовта ч. 431, синя ч. 424.

Ч. 3. Столовий комплет, вишиваний ніжним полтавським узором. Як відомо, запроваджують тепер під накриття окремі, невеличкі серветки замість давного великого обруса.

Серветка зправа призначена під накриття. Вона подовгувата й така за велика, щоби там змістилися таріль, ліворуч невеличка серветка, а праворуч столове срібло. Прикрашена з одного боку хрестиковим узором, з другого боку має вгорі тільки один невеличкий мотив. Довкруги серветка обведена мережкою.

Ч. 1.

Ч. 2.

Ч. 3.

Зліва бачимо фраґмент доріжки приналежної до серветок. Доріжкою застелюємо середину стола, щоби могли уложити на ній полумиски й салятирки. Прикрашена на вужчих краях тим самим узором. Обведена довкруги тою самою мережкою.

Взір виконаний хрестиками в ніжних молошних відтінках зеленої, брунатної, жовтої й синьої краски. Коштує 1.— зол.

На доріжці гуцульський дзбанок керамічного виробу. Провадить у великому виборі крамниця кооп. „У. Н. М.“, Львів, ул. Косцюшки 1.

РОБОТИ

Ч. 4. Богато вишивана блюзка з білого шовку, бурунчуку, або анґлійського полотенця.

Широкий взір, виконаний гладдю, примінений на уставках. Перід прикрашений рідким галузистим мотивом у тих самих красках.

При шиї блюзка наморщена й викінчена вузенькою обшивкою. Завязується на шнурок із кутасиками.

Взір можна замовити в Адміністрації часопису за надісланням 2.50 зол.

Ч. 4.

Ч. 5. Елеґантні торбинки до літніх суконь.

а) Невеличка вишивана торбинка з сірого домашнього полотна. Покрита рідким буковинським узором у пестрих красках.

Торбинка має шкіряну ручку. Накривка замикається кораловим ґудзиком. Гаплик викінчений шовковим кутасиком.

б) Торбинка до ясної літної сукні з білого домашнього полотна. Хрестиковий скісний взір покриває ціле її тло. Торбинка викінчена американським замком. Шкіряна ручка й шовковий кутасик.

Елеґантний весняний комплет із вовняної жоржети. Плащ трохи коротший від спідниці. Із робітні Марії Чижович, Львів, ул. Сикстуська 47. Вишивана блюзка виконана в робітні „У. Н. М.“, Львів, Ринок 39.

ЗМІНИ В МОДІ

Ріжні впливи ділають на цьогорічну моду. Із спокійного характеру рівних простих ліній, мода непомітно, але з невблаганною консеквенцією переходить у пливкі форми легкого бароку із зморщеними партіями матеріялу. Суто плісовані або морщені воляити на спідницях, декоративні прикраси блюзок при шиї, високо наложені, драповані вязання, або вахляровато морщені риші й рульни. Гармонійно до цих характеристичних декорацій шиї примінюється й рукав. Довгий до ліктя, якраз у цьому місці має характеристичне прибрання.

Цей декоративний стиль моди вимагає свіжих, гарних красок. Тому тепер будемо часто зустрічати зіставлення темних красок, як чорну й темносиню з білим, жовтим, ясносинім.

Між улюбленими матеріялами imprimé *особливо модні ці ріжнокольорові. На темному тлі помішані три або чотири краски в дуже живих і пестрих рисунках. Ці рисунки взоровані на багато гаптованих плащах китайців, та їхніх подушках; ціле богацтво красок цього артистичного народу, помандрувало до модних при-*

на ... я ц. р.

який

ви ... було

ві ... исла.

черв-

ня ... нць

пр ... рсо-

ві

лосимо

в

ВАЛЕРІЯ О' КОННОР-ВІЛІНСЬКА.

5)

СТАРИЦЬКІ Й ЛИСЕНКИ

Їздили в гості навкруги, іноді за шістьдесять верстов.

У Галицькому, поруч з Магденками, жив брат Віталія Романовича, Андрій Романович Лисенко. Він був Лорин хрещений батько, одружений з сестрою Магденка. Двори були в тісному сполученні, але цілком ріжного порядкування: у Магденка на більш панську ногу, з великим смаком. Він добре малював і кохався в саду. Його сад був зразкової краси; в оселі панувала естетика.

Андрій Романович, добродушний і веселий, любив добре поїсти, пограти в преферанс у дружній компанії і мало дбав про хазяйство. Коли прийде було увечері прикажчик питати, яку роботу загадувати на завтра, Андрій Романович замислиться на хвилину і, щоб швидче дати собі спокій, скаже було:

— Нехай ідуть в луги по ожину.

Його мовчазна, більш ощадна дружина дуже непокоїлася таким господарюванням. Вона рано померла. Двоє синів також повмирали слідом за нею. Залишилося дві дочки. Старша Ліза мала добрий голос і грала на клавісінах, співала вона більше по-італійському, майже нічого українського.

Андрій Романович умер щасливою смертю: за обідом з насолодою їв смажене порося з кашою і шоколадний крем; увечорі були гості; сіли грати в преферанс; Андрію Романовичу одмінно щастило, він виголосив десять без козирів, похитнувся, почервонів, як полумям узявся і за хвилину вмер.

Його дві дочки, Ліза й Юля, сестри уперше Миколи Вітальовича, не вийшли заміж, а, ретельно взявшися за господарство, направили його на добрий шлях. Тим удалися вони в свою матір.

Була ще одна кузинка у Миколи Лисенка: Марія Іванівна Лисенко. Вона залишилася в дівоцтві і, на диво всім сусідам, улаштувала у Галицькому пансіон, куди поступали панночки і паничі, здебільшого з духовенства, щоб готуватися до ґімназії. Там більш танцювали, ніж училися, проте пансіон був уславлений на всю округу.

*

Лисенки взагалі не були господарської вдачі. Один із Лисенків, у тій таки околиці, замісць господарювати, взявся до науки, себто купив собі великого словника чужоземних слів і годинами сидів над ним, вишукуючи закрутливі слова.

Коли до нього приїздив на літо син із Полтави, де кінчав ґімназію, батько ошелешував його своїм знанням.

— Ану, скажи мені, що таке індіген?

— Не знаю!

— Не знаєш? Те саме, що й абориген.

— Так я того й не чув.

— Така ж то ваша наука! — з погордою вигукував батько. — Ото читай оцю лексиконюку, — і він строго постукував пальцем у товсту книгу, — то все знатимеш!

*

Мати М. П. Старицького була також із Лисенків, сестра уперше Лориному дідові. До неї найбільше подібна була і зверхністю і вдачею, Маня Старицька.

Поза панами — полупанки. Вони ще більше зберегли національного кольориту і своїми виразними особистостями тішили художнє чуття Старицького, а дехто з них надався на персонажі пєс. Так, два брати, з родини Соколів, своїми особами і дійсною пригодою натхнули Михайла Петровича на водевіль „Як ковбаса та чарка".

XI.

Одинадцятого липня був урочистий день у Миколаївці: іменини старшої дочки господарів дому, Ольги, дружини Миколи Лисенка. За Лориного дитинства те свято справляли особливо широко.

Хто заспав зранку, то прокидався від гучної музики під вікнами: то прибула військова орхестра маршом за пятьдесять верст з Кременчуку. Спішать одягатися й привітати іменинницю, що вже прибрана, як квітка, і піднесено весела додає святкового настрою. Музику відпроваджують на другий двір відпочивати до вечора.

З самого ранку починають зїзджатися гості, бо виїхали холодком, щоб не морити коней і не пектися самим. В домі все більше руху, а також і на стайні, де частують приїзжих візників. Челядь рада нагоді побути в свому товаристві. Найскрутніше в цей день кухарям, лакеям і покоївкам; їм додають підмоги від сусідів. Дівчата в добрих українських убраннях, тоді як у декого в околиці мусіли ходити в сарафанах: це вважали тоді вищим тоном на велику досаду й обурення Миколи Вітальовича.

На обід зібралося вже чимало гостей, а по обіді все прибували й прибували, поки на вечір стало повно. Приїздили не тільки зі свого повіту, але й з сусідніх і з Полтави.

Перед вечором у салі відбувався концерт, в якому Микола Вітальович і його дружина брали головну участь. Співали також деякі панночки. Хори на та-

кому концерті не виступали. Українські точки особливо зворушували незвичних до цього слухачів, хоча колись давно вони були звичайними в панських домах.

Але молодь нетерпляче чекала на танці. Хто приїхав на обід, ішов переодягатися у вечірні одяги.

І от розсвітлені вогні в домі, на верандах і по саду. В салі, вітальні, диванній рій тарлатанів і мундурів. З першими звуками орхестри все те стає в пари. Баль починається польонезом. Музика грає польонез Огінського. В першій парі імпозантно, по старосвітському виступає Віталій Романович Лисенко*) з панею О'Коннор**), слідом господар дому з дружиною голови дворянства і т. д. Микола Лисенко з найгарнішою з панночок; на її ніжні плечі спадають довгі кучері, заквітчана вона віночком з дрібних рожевих троянд. Микола Вітальович умів бути упадливим, ввічливим із дамами; його завжди вважали бажаним „кавалером".

Польонез проходить довгим потягом навкруги через покої і широкий коридор, що тягнувся вподовж усього дому.

За польонезом баль, вечера, танці до ранку.

*

Миколу Вітальовича не тішили всі ті паїзди. Він глузував з помосковлених, полтавських панів, або обурювався проти їх московського духу. Всіми тими сарафанами, підшивками на візниках, московською мовою і піснею стирали свою етноґрафію, яку так любили і Лисенко і Старицький.

Дворова челядь брала своїх панів на зразок і передавала той смак на село.

Проте національна стихія міцніша, ніж воно здається, і з першим, щирим подихом вона оживає.

Перебуваючи літо на селі, Микола Вітальович намагався якнайглибше зазирнути в народню душу, особливо з мистецького й етноґрафічного погляду.

Пані О'Коннор була демократична в протилежність до свого чоловіка і хоча була несвідома українка, але мала природній нахил до свого і неприхильність до всього штучного. У неї був живий звязок з хутором: постійно ходили до неї баби за всякими порадами і допомогою; кликали її і на родини і на хрестини; бувало, що пересиджувала ніч у якоїсь хворої. Її любили. Любив її і зять Микола. Сам він не минав нагоди заглянути на село; ходив до робітників на поле, слухав їх пісень, сідав біля косарів їсти галушки з казана, балакав з ними; дивився із саду через тин, як дівчата перуть сорочки на ставку, знову слухав їх пісень, бував на весіллях, їздив по ярмарках.

Так само і Старицький.

Микола Лисенко цікавився естетичною сторінкою селянського життя, його вражала грубість, він відвертався від неї і казав, що то московський вплив, невластивий українській натурі. Він ідеалізував село, його почуття і побут.

Михайло Петрович Старицький ставився реальніше до цього. Не жахався грубої часом форми, а вбачав під нею довічну поезію людської душі і вмів внести її на світ у своїх творах.

*

Відїзджаючи з Миколаївки, Микола Вітальович повикидав зі своєї валізки додолу прасовані сорочки і краватки і набив її доверху канупером, любистком, пижмою і мятою. Його дружина тільки зводила плечима. (Далі буде).

*) Батько композитора.

**) Мати Лори О'Коннор, авторки спогадів.

Почтову належитість заплачено гуртом.
Należytość pocztową uiszczono ryczałtem.

ПАПУЧІ — ПАНТОФЛІ
БЕРЛЯЧІ — ФІЛЬЦОВІ ЧОБОТИ
поручає й виконує робітня

= „ІБІС“ =

Львів, ул. Собєського 9 (давніше Вроновська)

До весняного костюму тільки
вишивана блюзка
з крамниці „У. Н. М.“

В ріжних красках:
біла, рожева, кремова, помаранчева.

Ціни приступні!

Розкішна жоржетова, або дле-шінова (гляди світлина)	25·50	зол.
Практича з сирого шовку	5·—	„
Попелінова	12·	„

Запрошуємо до передплати
однокого багато ілюстрованого часопису-журналу для українських родин

„НЕДІЛЯ"

„Неділя“ виходить уже 7-ий рік, що тижня в обємі 12—16 сторін друку, великого формату, і тисяч читачів з усіх верстов української суспільности засвідчують наглядно її популярність.

„Неділя“ приносить багато актуального матеріялу та відзеркалює безсторонно сучасний дійсний стан політичного й громадського життя українського народу на всіх його землях та на еміграції.

„Неділя“ дає щотижня огляди політичного та господарського життя всього світу, розглядаючи важніші його проблеми в окремих, основно опрацьованих статтях.

„Неділя“ маючи найкращих кореспондентів та співробітників у краю і на чужині, приносить щотижня цікаві статті з усіх ділянок знання, науки, техніки, історіографії, мемуаристики, мистецтва і т. д., цікаві коресподенції з далеких країв, описи подорожей і скитальщини нашої еміграції, що вміють читача постійно зацікавити і ввести його у контакт з тим, що діється у світі.

„Неділя“ дає щотижня цікавий літературний або науковий додаток, фейлетон, кладучи велику вагу на українську та чужу белетристику. Ілюстраційно веде перед між українськими часописами.

„Неділя“ веде постійний домашній, лікарський, сільсько-господарський та жіночий порадник, а для розваги своїх читачів поміщує постійні зразково опрацьовані кутки: загадковий, шаховий і гумористичний. Зокрема спорт, театр, кіно, радіо, новітня техніка находить у „Неділі“ належну увагу.

„Неділя“ дає кожному свому точному передплатникові щомісячну безплатну книжкову премію, в обємі 7—9 аркушів цікавого белетристичного або популярно-наукового змісту, тільки за зворотом коштів пересилки в сумі 35 сотиків. Премія за січень і лютий Дениса Лукіяновича „Я з більшістю“ у 2-ох томах уже друкується і буде на протязі лютого розіслана.

„Неділя“ влаштовує щорічно конкурси цінних премій за точну передплату.

ПЕРЕДПЛАТА: річно 14 зол., піврічно 7 зол., чвертьрічно 3·50 зол. місячно 1·20 зол. За кордоном 3 ам. доляри річно

АДРЕСА РЕДАКЦІЇ І АДМІНІСТРАЦІЇ: **ЛЬВІВ, РИНОК 10. II п.**

Ч. Тел. 29-41 — Конто чекове в П. К. О. 412.312.

Видає Кооператива „Українське Народне Мистецтво“.
Редакція і Адмінстрація: Львів, Ринок ч. 39., І. пов.
За Редакцію відповідає МАРІЯ ГРОМНИЦЬКА.
З друкарні Вид. С-ки „Діло“, Львів, Ринок ч. 10.
ЦІНА ЧИСЛА ЗОЛ 1.50.